

CONTEXT

DOSSIER DE LENGUA CATALANA

PER ESTUDIAR ELS CONTINGUTS ESSENCIALS I PREPARAR LES PAU

PRESENTACIÓ

Aquest material de Llengua catalana consta d'un dossier pensat per oferir la teoria essencial dels temes més representatius de la llengua de Batxillerat, juntament amb estratègies per resoldre amb èxit les diferents propostes d'activitats, i també d'un projecte digital que complementa el dossier.

El dossier està organitzat en tres grans blocs (comprensió lectora, expressió escrita i reflexió lingüística), que són els apartats de què consta la prova d'accés a la universitat (PAU).

En cada bloc hi trobaràs la teoria bàsica desenvolupada i les activitats corresponents pensades perquè practiquis diferents tipologies enfocades a la PAU i adquireixis seguretat per resoldre-la de manera eficaç.

Al llarg del dossier descobriràs una sèrie de pautes, recursos i estratègies perquè fixis la teva atenció en petits detalls importants per evitar els errors habituals i puguis ser resolutiu a l'hora d'enfrontar-te a activitats de diferents tipus i que requereixen l'aplicació d'habilitats específiques.

Al final del dossier hi ha una proposta de models de PAU per tal que et familiaritzis amb la seva estructura i adquireixis destreses, seguretat i rapidesa a l'hora de resoldre-la.

També hi trobaràs les solucions de totes les activitats.

El projecte digital consta d'un gran nombre d'activitats noves autocorregibles, els punts clau de la teoria per acabar-la de consolidar, més models d'exàmens de les PAU i, també, totes les solucions de les activitats del dossier.

Desitgem que **CONTEXT** es converteixi en un instrument útil en la teva preparació per accedir a la universitat.

ÍNDEX

COMPRENSIÓ LECTORA

TEORIA

SINÒNIMS I ANTÒNIMS.....	7
ELS PRONOMS FEBLES	8
ELS PRONOMS RELATIUS	11
LECTURES OBLIGATÒRIES.....	13

PRÀCTICA

COMPRENSIÓ DE TEXTOS	17
SINÒNIMS I ANTÒNIMS.....	27
ELS PRONOMS FEBLES	31
ELS PRONOMS RELATIUS	35
LECTURES OBLIGATÒRIES.....	36

EXPRESSIÓ ESCRITA

TEORIA

ELS TEMPS VERBALS	41
ORTOGRAFIA: NORMES BÀSIQUES	46
TIPOLOGIES TEXTUALS.....	51

PRÀCTICA

ELS TEMPS VERBALS	54
ORTOGRAFIA: NORMES BÀSIQUES	57
TIPOLOGIES TEXTUALS.....	67

REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA

TEORIA

L'ORACIÓ SIMPLE	71
L'ORACIÓ COMPOSTA	74
HOMONÍMIA I PARONÍMIA	81
LLATINISMES	84
EL VERB	87
ALTRES QÜESTIONS CLAU	95
FONÈTICA	100
DERIVACIÓ	105

PRÀCTICA

L'ORACIÓ SIMPLE	108
L'ORACIÓ COMPOSTA	110
HOMONÍMIA I PARONÍMIA	118
LLATINISMES	120
EL VERB	121
ALTRES QÜESTIONS CLAU	131
FONÈTICA	132
DERIVACIÓ	135

POSA'T A PROVA

MODEL DE PAU 1	137
MODEL DE PAU 2	143
MODEL DE PAU 3	149
MODEL DE PAU 4	155

COMPREENSIÓ LECTORA

Sinònims i antònims

Dues paraules són **sinònims** quan tenen un significat idèntic o similar. Per exemple, *cotxe* i *automòbil*, *tren* i *ferrocarril*, *petit* i *menut*, *frívol* i *superficial*.

Segons el grau de sinonímia entre les paraules, podem establir tres tipus de sinònims:

- Els **sinònims totals** solen ser intercanviables en la majoria de circumstàncies: *aleshores* – *llavors*, *got* – *vas*, etc.
- Els **sinònims dialectals** tenen un significat idèntic però circumscrit a la seva àrea geogràfica: *escombra* – *granera*, *mirall* – *espill*, *gat* – *moix*, etc.
- Els **sinònims de registre diferent** tenen un significat idèntic però s'utilitzen segons la situació comunicativa: *morir* – *dinyar-la*, *robar* – *pispar*, etc.

COMPTE!

Compte amb els **falsos sinònims** que es produeixen per interferències del castellà: *esquena* – *espatlla*, *espelma* – *vela*, *el full* – *la fulla*, etc.

Sovint hi ha sinònims precisos que s'adapten a realitats concretes. Per exemple, la paraula *tros* podem intercanviar-la per una sèrie de sinònims específics segons el terme que acompanya: *engruna* (de pa), *tall* (de carn), *llesca* (de pa), *llenca* (de cansalada), *boci* (de menjar).

Cal tenir també en compte el concepte de **precisió lèxica**. Verbs com *fer* o substantius com *cosa* poden ser substituïts per altres mots més concisos per enriquir els textos i evitar-ne repeticions. *Fer*, en alguns contextos, pot equivaler a *elaborar*, *produir*, *construir*, *realitzar*, *fabricar*, *elaborar*, *preparar*, *confeccionar*, etc. Per la seva banda, *cosa* pot equivaler, en alguns contextos, a mots com *eina*, *instrument*, *objecte*, *tema*, *aspecte*, *assumpte*, *afer*, etc.

Un **antònim** és un mot oposat a un altre. Per exemple, *dur* – *tou*, *fosc* – *clar*, etcètera. Alguns antònims també es formen afegint un prefix al lexema, com ara *a-*, *anti-*, *des-*, *dis-*, *in-* (*im-*, *il-*, *ir-*). Per exemple, *simètric* – *asimètric*, *lliscant* – *antilliscant*, etc.

Segons el tipus de relació que hi ha entre els dos termes, podem establir tres tipus d'antònims:

- Els **antònims complementaris**. L'afirmació d'un implica la negació de l'altre. Per exemple: *dia* – *nit*, *viu* – *mort*, etc.
- Els **antònims graduals** permeten una gradació. Per exemple: *blanc* – *gris* – *negre*, *fred* – *natural* – *calent*, etc.
- Els **antònims recíprocs**. L'afirmació d'un implica l'afirmació de l'altre. Per exemple: *donar* – *rebre*, *comprar* – *vendre*, etc.

COMPTE!

A l'hora d'escollir la paraula sinònima o antònima l'has de triar de la mateixa categoria gramatical.

Els pronoms febles

Els **pronoms febles** són uns elements gramaticals àtoms que substitueixen algun complement de l'oració (referent).

Formes dels pronoms febles

	1a pers. sing.	2a pers. sing.	Reflexiu	Adverbial	1a pers. pl.	2a pers. pl.	3a pers. sing. m.	3a pers. pl. m. i datiu pl.	3a pers. sing. f.	3a pers. pl. f.	Datiu sing.	Neutre	Adverbial
Formes plenes	me	te	se	ne	nos	vos	lo	los	la	les	li	ho	hi
Formes elidides	m'	t'	s'	n'	-	-	l'	-	l'	-	-	-	-
Formes reforçades	em	et	es	en	ens	us	el	els	-	-	-	-	-
Formes reduïdes	'm	't	's	'n	'ns	-	'l	'ls	-	-	-	-	-

Hi ha pronoms que només tenen una forma i n'hi ha d'altres que tenen més d'una forma depenent de la posició on es trobin.

Els pronoms febles van o tots davant del verb (proclítics) o tots darrere del verb (enclítics).

- Van darrere d'un imperatiu (*pentina't*), un infinitiu (*pentinar-se*) o un gerundi (*pentinant-se*).
- Indistintament, van davant o darrere del passat perifràstic (**els** *va dur* / *va dur-los*) i d'una perífrasi verbal (*l'he de comprar* / *he de comprar-la*).
- Van davant de la resta dels temps verbals (*t'estimo*, *m'avançava*, etc.).

COMPTE!

En les perífrasis verbals no podem escriure el pronom simultàniament davant i darrere del verb:

hi vaig anar vaig anar-**hi**
hi vaig anar-**hi**

Funcions dels pronoms febles

Els pronoms febles, generalment, substitueixen els complements verbals.

Les funcions principals dels pronoms febles són les següents:

Persones	Formes	Funcions
1a	em, ens	CD, CI
2a	et, us	CD, CI
3a	el, la, els, les	CD determinat, Atr determinat
	ho	CD neutre o oració subordinada, Atr
	li (hi), els	CI
	es	CD o CI de sentit reflexiu
	en	CD, Atr, CC, CR, CPred, Subj, CN
	hi	CC, CR, CPred

Tot seguit, trobareu explicacions i exemples de les funcions sintàctiques dels pronoms:

Complement o objecte directe (CD)

EL, LA, ELS, LES: si el CD és **determinat**, introduït per un article, un demostratiu o un possessiu.

*Veig el nen / la nena / els nens / les nenes. → **El** / **la** / **els** / **les** veig.*

EN: si el CD és **indeterminat**, quan no va precedit per cap article, demostratiu o possessiu o quan és introduït per un numeral, un indefinit o un quantitatiu.

*Segueixo moltes youtubers. → **En** segueixo moltes.*

*Peso quatre pomes. → **En** peso quatre.*

HO: si el CD és **neutre**, representat pels mots neutres *això*, *allò* o una oració subordinada substantiva en funció de CD.

*Llegíeu allò. → **Ho** llegíeu. Volien que callés d'una vegada. → **Ho** volien.*

Complement o objecte indirecte (CI)

LI per al singular, **ELS** per al plural. Compte! La forma **lis* és incorrecta.

*Va prestar les carpetes a l'alumna. → Va prestar-**li** les carpetes.*

*Portava gladiols als avis. → **Els** portava gladiols.*

Complement circumstancial (o adjunt) (CC)

EN: si el CC és de lloc i està introduït per la preposició *de*.

*Vinc de l'estació. → **En** vinc.*

HI: si el CC està introduït per qualsevol preposició que no sigui *de*.

*Vaig a París. → **Hi** vaig. Camina lentament. → **Hi** camina.*

Si el CC és de mode, encara que estigui introduït per la preposició *de*.

*Camina de gairell. → Sí, **hi** camina.*

Complement de règim (o preposicional) (CR)

EN: si el CR està introduït per la preposició *de*.

*S'adonen de l'assumpte. → Se **n'**adonen.*

HI: si el CR està introduït per les preposicions *a*, *en*, *amb*.

*S'arriscava a tots els perills. → S'**hi** arriscava.*

*S'exerciten en aquest esport. → S'**hi** exerciten. Es fa amb els millors. → S'**hi** fa.*

Atribut (Atr)

HO: si és un adjectiu o un substantiu indeterminat.

*El meu veí sembla feliç. → El meu veí **ho** sembla.*

EN: si té caràcter partitiu, intensiu o emfàtic, introduït per la preposició *de*.

*En Pau **n'**és un, dels guanyadors. Que **n'**és, de treballadora!*

EL, LA, ELS, LES: si és un substantiu determinat.

*La Marta va ser la infermera del centre. → La Marta va ser-**la**.*

Complement predicatiu (CPred)

HI *Va arribar cansat. → Va arribar-**hi**.*

EN: excepcionalment, en verbs com *fer-se*, *dir-se*, *elegir*, *nomenar*.

*La criatura es fa gran. → La criatura se'**n** fa.*

*Es diu Mariona Casacuberta. → Se'**n** diu.*

Subjecte (Subj)

El subjecte pot pronominalitzar-se quan no és determinat i apareix al darrere de verbs intransitius que denoten moviment, existència o esdeveniment.

Han passat molts alumnes per la meva escola. → N'han passat molts per la meva escola.
Falten pomes al cistell. → En falten al cistell.

Complement del nom (CN)

Admet la pronominalització en el cas que estigui introduït per la preposició *de* i complementi un nom o un adjectiu que tingui la funció de subjecte, CD, atribut o CPred.

Han faltat els nois del veïnat. → N'han faltat els nois. *Tinc les receptes del metge. → En tinc les receptes.*
Era conscient de l'error. → N'era conscient. *Se sent cansada de tot. → Se'n sent cansada.*

Ordre dels pronoms febles

Quan hi ha més d'un pronom feble cal seguir unes pautes. En el quadre següent trobaràs, d'esquerra a dreta, l'ordre que han de seguir:

Reflexiu	2a persona	1a persona	3a persona		Adverbials	
se	te, us	me, ens	li, els	el, la, els, les, ho, en	en	hi

Fixa't en aquests exemples: **Te la** vas guardar. **Se me n'hi** posa. (Se'm posa **sorra a les sabates, a mi**.)

Combinacions de pronoms

Combinacions CI + CD

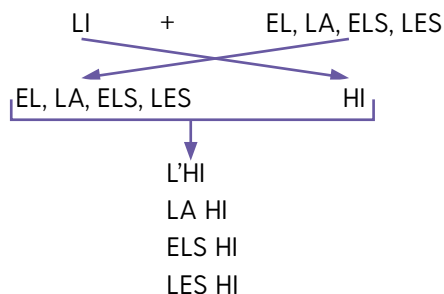
CI 1a, 2a persona; reflexiu (*em, et, ens, us; es*) + CD (*el, la, els, les; en, ho*)

Em va portar el dossier a mi. → Va portar-me'l. *Us ha donat les pintes a vosaltres. → Us les ha donat.*

CI 3a persona plural (*els*) + CD (*el, la, els, les; en; ho*)

Apujo el preu als constructors. → Els l'apujo. *Rento la roba a les senyores. → Els la rento.*
Dissenyo els plats als ceramistes. → Els els dissenyo. *Porta les maletes als clients. → Els les porta.*
Trenca pinçons als seus amics. → Els en trenca. *Escriu això a les seves filles. → Els ho escriu.*

CI 3a persona singular (*li*) + CD (*el, la, els, les*). Quan el pronom CI singular *li* es combina amb els pronoms de CD definits (*el, la, els, les*), *li* es transforma en *hi* i es col·loca darrere dels pronoms de CD definits.

Demanaré el full a la Mireia. → L'hi demanaré.
Deixaré la comanda a l'amo. → La hi deixaré.
Tornaré els exàmens a l'alumne. → Els hi tornaré.
Cantaré les cançons a les convidades. → Les hi cantaré.

LI + EN / HO = ni es canvia l'ordre ni se substitueix *li* per *hi*.

Portaré flors a l'àvia. → Li'n portaré.
Tornaré això al meu germà. → Li ho tornaré.

Sinònims i antònims

16 Tria, en cada cas, el sinònim o l'expressió sinònima adequat:

sens dubte – del tot – sovint – de franc – aleshores – per sobre

- a) Llavors, va aparèixer per l'autopista. → _____
- b) Vaig anar al concert gratuitament. → _____
- c) Indubtablement té tota la raó. → _____
- d) Em va respondre només superficialment. → _____
- e) Va a casa dels seus avis freqüentment. → _____
- f) Vam haver de buidar la casa completament. → _____

17 Escribeu sinònims (o expressions sinònimes) dels adverbis o de les locucions adverbials subratllats:

- a) Les obres de casa es van fer lentament. → _____
- b) Has d'estar alerta permanentment. → _____
- c) Parla baix. → _____
- d) Van arribar a l'hotel i, tot seguit, van començar les visites. → _____
- e) Sobtadament, va caure de la teulada. → _____
- f) Va ser només un malentès. → _____

18 Relaciona cada paraula de la columna de l'esquerra amb el seu sinònim de la columna de la dreta:

suficientment •	• pel cap baix
possiblement •	• de seguida
almenys •	• potser
aviat •	• prou

19 Busca en el text els mots o expressions que poden funcionar com a sinònims de les paraules següents:

Vaig sentir pronunciar el nom per primer cop una nit de desembre, en una ocasió que semblava preparada a consciència. Era un sopar a la casa pairal d'una nissaga llegendària de guerrillers carlins, els Tristany. Ens hi havíem pogut instal·lar perquè l'edifici —de fet, tres edificis d'èpoques diferents ajuntats, amb aparença de fortalesa— s'havia convertit en destinació de turisme rural. Damunt la llarga taula de la sala hi havia un escampall de formatges, llançonisses, donegals de llengua, talls de pernil, llesques enormes de pa, tomàquets madurs, ampolles de vi i de licor, tot en una abundància que feia preveure una nit prolongada i sorollosa.

RAÛL GARRIGASAIT: *Els estranys*. Edicions de 1984.

- a) estirp, llinatge → _____ d) estesa, desordre → _____
- b) hisenda, pagesia → _____ e) expressament → _____
- c) riquesa → _____ f) allotjar → _____

- 22** Busca en el text cinc mots o expressions que poden funcionar com a sinònims de les paraules que trobaràs a continuació:

AMB BICI PEL BESÒS MÉS VERD

ÒSCAR MARÍN

Els romans ja coneixien la puresa de l'aigua de les fonts de Montcada, que van fer arribar fins a Barcelona amb un llarg aqüeducte. Al segle x, els comtes de Barcelona van aprofitar les restes d'aquella obra romana per construir el rec Comtal amb el mateix objectiu: abastir la ciutat d'aigua potable. Les millors aigües de Barcelona venien d'aquí, de l'actual parc de les Aigües de Montcada i Reixac, on comença la nostra ruta amb bici. Aquest racó va ser un petit edèn on el líquid més preuat sorgia de manera generosa. «Aigua fresca i regalada, de la mina de Montcada», deia un rodolí popular, de quan la burgesia barcelonina va convertir la zona en una destinació d'estiueig. I encara hi veiem restes d'aquell temps feliç, com el Reixegó o Casa de la Mina, del segle XVIII, d'on surt un dels pocs trams del rec Comtal que s'han conservat, o la Casa de les Aigües, un magnífic exemple de l'arquitectura industrial modernista, que va funcionar des del segle XIX fins que els nivells de contaminació del Besòs van obligar al tancament dels pous. Allò que havia estat verd va esdevenir gris a la darrerria del segle XX. El gris de la fàbrica de ciment, de les construccions desordenades, de les vies del tren, del pont de formigó, de les aigües brutes del riu... Però el verd ha tornat per quedar-s'hi. L'Àrea Metropolitana de Barcelona ha insistit en la recuperació d'aquest paratge tan castigat, endreçant els espais, replantant alzines i pins, ginestes i romanís, instal·lant àrees de joc i de repòs, tot creant l'àrea verda més notable de Montcada.

www.descobrir.cat/calagenda-amb/amb-bici-pel-besos-mes-verd-166246.php (Fragment).

- a) valuós, considerable → _____ d) paradís, nirvana → _____
 b) condicionant, arrançant → _____ e) els vestigis, els residus → _____
 c) a les acaballes → _____ f) abundant → _____

- 23** Forma parelles d'antònims amb els mots següents:

inconstància – exemplar – abaratir – exquisit – impertèrrit – conformista – idoni – cara – material – pèssim
 rebel – elogiar – espiritual – inadequat – immoral – sorprès – persistència – apujar – blasmar – revés

- 24** Escriu un antònim del mot subratllat de les oracions següents:

- a) Aquell castell té un preu inasequible. → _____
 b) Aquell cantaire té un to de veu molt greu. → _____
 c) L'empobriment d'aquell país és cada vegada més evident. → _____
 d) Els dies feiners no acostumen a esmorzar. → _____
 e) La conferència va començar a deshora. → _____

Els pronoms febles

28 Completa amb el pronom feble adequat en cada cas:

- a) He anat a cal metge a les tres de la tarda i ara _____ torno.
- b) Sempre ha viscut a Romania, però ara ja no _____ viu.
- c) Camina de pressa: _____ camina.
- d) Camina a poc a poc: _____ camina.
- e) Ens enviareu el paquet? Sí, us _____ enviarem demà.
- f) No ens vam creure que sortiríeu a la tele. No ens _____ vam creure, de debò!
- g) Estem molt feliços de saber que tot va bé: _____ estem.
- h) La Carmeta viu a Castelldefels, ho sé perquè ara _____ torno i l'acabo de veure.
- i) Tinc una relació prou cordial amb els veïns, avenir-s' _____ és important.
- j) Hem comprat la xocolata, i vosaltres, els xurros...; _____ heu comprat?
- k) Aquest matí he comprat les sardines al mercat i ara _____ netejaré i les escabetxaré.
- l) Compra- _____, la motxilla. _____ necessitaràs per a l'excursió.

29 Torna a escriure les oracions següents substituint els elements subratllats pels pronoms adequats:

- a) En Jordi ens va deixar el cotxe, i encara no hem tornat el cotxe a en Jordi.

- b) En Pol ens va deixar la clau, i encara no hem tornat la clau a en Pol.

- c) Va néixer a Girona i va morir a Girona.

- d) Amb el temps t'oblidaràs de tot això: segur que t'oblidaràs de tot això.

- e) Viatjo normalment amb metro i abans no viatjava mai amb metro.

- f) Quan la Paquita entra al despatx, la Carla ja surt del despatx.

- g) Em van presentar els companys del claustre: em van presentar ahir al matí els companys del claustre.

- h) Regala aquests contes als teus nebots: si regales aquests contes als teus nebots, els faràs contents.

30 Escriu el referent dels pronoms marcats en negreta:

a) Vull un ordinador que sigui d'última generació i aquest que dius no sé si **ho** és.

b) El pla vincula els compromisos per a l'horitzó 2030 amb el marc normatiu vigent per garantir-**ne** la integració en el conjunt de l'actuació de la Generalitat de Catalunya.

c) Si es tendeix a avaluar els resultats de l'acció i no la seva planificació, no ajudem l'alumnat a reconèixer la importància i necessitat de dedicar-**hi** temps.

d) La Marta i la Carla m'han demanat que **els** envii un missatge de veu quan arribem.

31 Substitueix els complements directes marcats en negreta pels pronoms febles adients i justifica la teva elecció:

a) Portaré **dos jerséis** per si fa molt de fred.

b) Tant de soroll va espantar **el nen**.

c) Vull aconseguir **que es reconciliïn**.

d) Té **les maletes** preparades.

e) Sempre menja **això** i després pren un cafè.

32 Completa les explicacions següents amb les paraules adequades:

a) Els pronoms febles de complement _____ són dos: *li* per al _____ i _____ per al plural. Atenció: la forma *lis* és _____.

b) Pel que fa al complement circumstancial o adjunt, si és de _____ i està introduït per la preposició _____, se substitueix per *en*. La majoria de complements circumstancials introduïts per qualsevol altra _____ se substitueixen per _____.

c) Amb el complement de _____ verbal passa una mica el mateix: es fa servir el pronom _____ quan està introduït per *de* i el pronom *hi* quan està introduït per *a*, *en* o _____.

d) El subjecte es pot pronominalitzar quan no és _____ i apareix al _____ de verbs intransitius que denoten _____, existència o esdeveniment. Se substitueix per _____.

EXPRESSIÓ ESCRITA

A continuació reproduïm les conjugacions verbals regulars.

Els temps verbals

CANTAR

INDICATIU			
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
canto cantes canta cantem canteu canten	he cantat has cantat ha cantat hem cantat heu cantat han cantat	cantava cantaves cantava cantàvem cantàveu cantaven	havia cantat havies cantat havia cantat haviem cantat havíeu cantat havien cantat
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat anterior perifràstic
cantí cantares cantà cantàrem cantàreu cantaren	haguí cantat hagueres cantat hagué cantat haguérem cantat haguéreu cantat hagueren cantat	vaig cantar vas (vares) cantar va cantar vam (vàrem) cantar vau (vàreu) cantar van (varen) cantar	vaig haver cantat vas (vares) haver cantat va haver cantat vam (vàrem) haver cantat vau (vàreu) haver cantat van (varen) haver cantat
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet
cantaré cantaràs cantarà cantarem cantareu cantaran	hauré cantat hauràs cantat haurà cantat haurem cantat haureu cantat hauran cantat	cantaria cantaries cantaria cantariem cantariéu cantarien	hauria (haguera) cantat hauries (hagueres) cantat hauria (haguera) cantat hauríem (haguérem) cantat hauríeu (haguéreu) cantat haurien (hagueren) cantat
SUBJUNTIU			
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
canti cantis canti cantem canteu cantin	hagi cantat hagis cantat hagi cantat hàgim cantat hàgiu cantat hagin cantat	cantés cantessis cantés cantéssim cantéssiu cantessin	hagués cantat haguéssis cantat hagués cantat haguéssim cantat haguéssiu cantat haguéssin cantat
IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS		
canta, canti, cantem, canteu, cantin	Infinitiu Infinitiu: cantar Inf. perfet: haver cantat	Gerundi Gerundi: cantant Ger. perfet: havent cantat	Participi Participi: cantat, cantada, cantats, cantades

Ortografia: normes bàsiques

Tot seguit trobaràs informació que val la pena recordar per escriure correctament i per resoldre les activitats de la prova PAU. Pensa que en l'exercici d'expressió escrita cada falta descompta 0,1 punts.

Les consonants oclusives

- A fi de mot, després de vocal o diftong tònic s'escriu **p**, **t**, **c** (oclusives sordes) encara que els derivats tinguin **b**, **d**, **g** (oclusives sonores): *sap*, *cop*, *paret*, *nebot*, *bec*, *caic*...

Excepcions:

- S'escriuen amb **b** una sèrie de noms i alguns cultismes, arabismes, manlleus: *Carib*, *adob*, *aljub*, *baobab*, *club*, *cub* (poliedre), *esnob*, *tub*, *Jacob*, *Job*...
- S'escriuen amb **d**:
- Els noms femenins acabats en **-etud** i **-itud**: *quietud*, *solitud*...
- Els mots *fluid*, *fred*, *quid*, *sud*, *Bagdad*, *Belgrad*, *Txad*, *Valladolid*, *Conrad*...
- S'escriuen amb **g**: *buldog*, *demagog*, *estrateg*, *mag*, *reg*, *tuàreg*...

- A fi de mot, després de vocal àtona o de consonant s'escriu la mateixa lletra que apareix en els derivats: *príncep* (*principat*), *destorb* (*destorbar*), *sort* (*sorteig*), *sord* (*sordesa*), *blanc* (*blancor*), *amarg* (*amargar*)...

Excepcions:

- S'escriuen amb **t** alguns mots plans que no es poden comparar amb cap forma derivada, com *almoràvit*, *leucòcit*, *fagòcit*...
- S'escriu amb **c** la **primera persona del present d'indicatiu**, *comprenc*, *entenc*, *tinc*..., encara que el **subjuntiu** porti **g**, *compregui*, *entengui*, *tingui*...
- S'escriuen amb **c** els mots *ànec*, *llòbrec*, *fàstic*, *tràfec*..., encara que els seus derivats s'escriguin amb **g** (*aneguet*, *llòbrega*, *fastigosa*, *atrafegada*...).

- A l'interior de mot seguim les normes següents:

- S'escriu **b** en les seqüències **ab-**, **ob-**, **sub-** i **-bd-**: *absolut*, *obvi*, *subsol*, *cobdícia*... I també en els mots *dubte*, *dissabte* i *sobte*.
- S'escriu **p** en la síl·laba **cap**, en els compostos de **prop** i davant de **t**, **c**, **s** i **n**: *capbussar*, *proppassat*, *acceptar*, *egipci*, *copsar*, *hipnosi*... I també en mots com *apte*, *opció*, *òptic*, *òptim*, que no han estat formats amb els prefixos **ab-** i **ob-**.
- S'escriu **d** en el prefix **ad-**: *adjectiu*, *admetre*, *advocat*... I també en alguns cultismes i manlleus: *cadmi*, *bàdminton*, *sandvitx*, *vodka*...
- S'escriu **t** en general: *ratpenat*, *etcètera*, *futbol*... I també en alguns mots que no han estat formats amb el prefix **ad-**, *atlàntic*, *atles*..., i en els grups consonàntics **tg**, **tj**, **ts**, **tz**, **tx**, **tll**, **tm** i **tn**, *metge*, *potser*, *horitzó*, *ratlla*, *cotna*...
- S'escriu **g** davant **d**, **g**, **m**, **n**: *magdalena*, *suggerir*, *augmentar*, *regnar*... I també en alguns manlleus: *gàngster*, *rugbi*...
- S'escriu **c** davant de **c**, **t**, **s**, **z**: *accent*, *delicte*, *fúcsia*, *èczema*... I també en alguns cultismes i manlleus: *anècdota*, *acne*, *aràcnid*, *dracma*, *pícnic*...

COMPTE!

Compte amb els mots que tenen significat diferent segons la consonant final: *cup/cub*, *bòlit/bòlid*, *rec/reg*...

COMPTE!

Tots els gerundis acaben amb **t**: *cantant*, *escrivint*...

COMPTE!

Duplicacions de **d**, **g**, **c**:
dd: *addenda*, *addició*, *adductor*, *adduir*... i derivats.
gg: *suggeriment*, *suggerir*, *suggestió*, *suggestiu*...
cc: *accelerar*, *accent*, *accepció*, *accés*, *accésit*, *accident*, *acció*, *abjecció*, *subjecció*, *succedani*, *succeir*... i derivats.

L'accentuació diacrítica

A més de marcar la síl·laba tònica, l'**accent diacrític** s'utilitza en uns mots mono-síl·labs que, segons les regles d'accentuació, no haurien de dur accent, però que en porten per marcar la distinció de significat.

Accents diacrítics			
Mots amb accent diacrític		Mots sense accent diacrític	
bé, béns	Possessió (<i>Té molts béns immobles</i>).	be, bens	Ovella (<i>És pastor d'un ramat de bens</i>).
	Qualitat (<i>Escriu molt bé</i>).		Nom de la lletra b (<i>Bicicleta s'escriu amb be alta</i>).
déu, déus	Divinitat (<i>Els déus de l'Olimp</i>).	deu, deus	Font (<i>Hi ha una deu entre les roques</i>).
	Compte! Sense accent els derivats i els compostos: <i>adeu, adeu-siau, marededeu, semideu...</i>		Numeral (<i>Tenim deu abrics</i>).
			Forma del verb <i>deure</i> (<i>Em deus 15 euros</i>).
és	Forma del verb <i>ser</i> (<i>L'avi és advocat</i>).	es	Pronom feble (<i>Es pentina</i>).
			Plural de la lletra e (<i>Esther s'escriu amb dues es</i>).
mà	Part del cos (<i>Donam la mà</i>).	ma	Possessiu àton (<i>Ma mare es diu Rosa</i>).
més	Adjectiu i adverbi (<i>Tinc més diners que tu</i>).	mes	Part de l'any (<i>El mes de febrer</i>).
	Nom, signe de la suma (<i>Escriu el signe més entre les quantitats</i>).		Possessiu àton (<i>Mes amigues són rosses</i>).
món	Univers, planeta Terra (<i>Fer la volta al món</i>).	mon	Possessiu masculí (<i>Mon pare és dentista</i>).
	Compte! Sense accent: <i>mons, inframon, rodamon, submon...</i>		
pèl	Pilositat (<i>Té els pèls llisos</i>).	pel	Contracció (<i>Passegen pel bosc</i>).
	Compte! Sense accent a <i>contrapel, repel...</i>		
què	Pronom interrogatiu (<i>Què vols fer?</i>).	que	Conjunció (<i>No vull que vagis a l'excursió</i>).
	Pronom relatiu (<i>L'assumpte de què em parles és molt complicat</i>).		Pronom relatiu (<i>El nen que parla es diu Joan</i>).
			Adverbi quantitatiu (<i>Que bonic!</i>).
sé	Forma del verb <i>ser</i> (<i>Ja sé la resposta</i>).	se	Pronom feble (<i>No se sap qui vindrà</i>).
sí	Afirmació (<i>L'Eric sí que vindrà</i>).	si	Conjunció (<i>Si plou, agafa el paraigua</i>).
	Nom masculí (<i>Va respondre amb un sí contundent</i>).		Pronom reflexiu o recíproc (<i>Creu en si mateix</i>).
			Nota musical (<i>Si és la setena nota musical</i>).
sòl	Relatiu al terra (<i>Aquest sòl és fèrtil</i>).	sol	Astre (<i>La llum del sol</i>).
			Adjectiu (<i>Es troba sol</i>).
			Nota musical (<i>Do, re, mi, fa sol...</i>).
			Forma del verb <i>soler</i> (<i>Sol arribar cap a la una</i>).
són	Forma del verb <i>ser</i> (<i>Són les sis de la tarda</i>).	son	Acte de dormir (<i>Té un son tranquil</i>).
			Ganes de dormir (<i>Tinc molta son</i>).
			Possessiu (<i>Son pare ha guanyat el premi</i>).
té	Forma del verb <i>tenir</i> (<i>Té moltes ganes de veure't</i>).	te	Pronom feble (<i>Asseu-te a la primera fila</i>).
			Infusió (<i>M'agrada el te verd</i>).
			Nom de la lletra t (<i>Teresa comença amb te</i>).
ús	Nom masculí, acció d'usar (<i>Fa ús del seu poder</i>).	us	Pronom feble (<i>Us enyoro</i>).
			Plural de la lletra u (<i>Urdú s'escriu amb dues us</i>).
vós	Pronom fort (<i>Parlen de vós</i>).	vos	Pronom feble (<i>Estimar-vos</i>).

Els temps verbals

1 Completa les taules següents amb la persona i el temps verbal requerits:

	CANTAR	PERDRE	TÉMER
3a persona del plural de l'imperfet d'indicatiu			
2a persona del singular del passat simple			
1a persona del singular del plusquamperfet d'indicatiu			
1a persona del plural del condicional			
3a persona del singular de l'imperfet de subjuntiu			
2a persona del plural de l'imperatiu			

	DORMIR	SERVIR
2a persona del singular de l'imperfet d'indicatiu		
1a persona del plural del passat simple		
2a persona del plural del passat perifràstic		
3a persona del plural del present de subjuntiu		
1a persona del singular de l'imperfet de subjuntiu		
3a persona del singular de l'imperatiu		

2 Digues el temps de les formes verbals subratllades en el text següent:

L'article explica que Chung Ling Soo fou un cèlebre prestidigitador i il·lusionista. Nascut a Nova York com a William Ellsworth Robinson (1861-1918), va aprendre trucs de màgia del seu pare, que treballava en una companyia ambulat de varietats. Tot i que tenia molt de talent, era incapaç d'inventar trucs nous i s'havia de limitar a copiar els d'altres mags. I això significava que no seria mai cap de cartell. Fins que el 1899 va descobrir Ching Ling Foo, un mag xinès que feia uns trucs que no s'havien vist mai abans als Estats Units. Va decidir robar-li els trucs i suplantar-li la personalitat.

TERESA SESÉ: «El mag impostor». *La Vanguardia*, 12 d'agost de 2020 (Fragment).

explica → present d'indicatiu _____

Ortografia: normes bàsiques

Les consonants oclusives

8 Escriu la paraula primitiva d'aquests mots:

regar: _____ neboda: _____ groguejar: _____ llobató: _____
 saludar: _____ afalagar: _____ cabota: _____ plegar: _____
 agudesa: _____ cabut: _____ abrigar: _____ buidor: _____

9 Completa les oracions amb *b*, *d* o *g*:

- En Conra___ ha viatjat des de Madri___ fins al Cari___.
- L'Hu___ és pedago___ i també una mica demago___.
- En Davi___ no suporta la solitu___ i per això s'ha comprat un buldo___.
- El baoba___ és un arbre propi d'Àfrica i d'Austràlia.
- En Jaco___ és ma___ i fa poc que ha estat a Bagda___.
- Sento una gran inquietu___ sempre que viatjo cap al su___.
- L'Alfre___ ha canviat el sistema de re___ i l'ado___ dels seus camps.
- El dissa___ te continuarem el diàle___ amb l'A___nès.

10 Escriu la paraula primitiva i una paraula derivada en cada cas:

a) _____ : cantar, _____	f) _____ : banca, _____
b) _____ : verbal, _____	g) _____ : tombar, _____
c) _____ : sorda, _____	h) _____ : llargada, _____
d) _____ : malaltia, _____	i) _____ : llampec, _____
e) _____ : clàssica, _____	j) _____ : profunda, _____

11 Escriu el mot que es correspon amb cada definició:

- _____ : Ocell de la família dels anàtids.
- _____ : Fruit comestible del presseguer.
- _____ : Individu d'un poble nòmada que habita al desert del Sàhara i àrees limítrofes.
- _____ : Pluja forta de curta durada.
- _____ : Natural d'Àrabia.
- _____ : Afer que causa un enrenou o trasbals.
- _____ : Brot tendre comestible de l'esparreguera.
- _____ : Relatiu o pertanyent a Àrabia.

L'accentuació diacrítica

30 Escribe el mot adequat segons el context:

- a) Ja _____ (són / son) les 11 i estic mort de _____ (són / son).
- b) Prendré un _____ (té / te) verd ben geladet abans que arribi _____ (mà / ma) germana.
- c) _____ (És / Es) ben curiós que sempre _____ (és / es) parli del temps o de futbol als ascensors.
- d) Mireu de fer un bon _____ (ús / us) de l'aigua o _____ (ús / us) en penedireu quan arribi la factura.
- e) Aquell senyor del públic _____ (té / te) la _____ (mà / ma) alçada; segurament vol preguntar- _____ (té / te) alguna cosa.
- f) Podria ensenyar- _____ (vós / vos) la ciutat _____ (sí / si) poguéssiu allargar l'estada un parell de dies.
- g) _____ (Món / Mon) avi sempre em diu que el _____ (món / mon) no gira al meu voltant.
- h) Ara _____ (sí / si) que em fas gran, dient-me de _____ (vós / vos)!

31 Completa les oracions amb les dues opcions:

- a) mes / més: Aquest _____ no farem cap sortida _____.
- b) te / té: _____ una germana que sempre pren _____.
- c) deu / déu: _____ meu, si ja són les _____!
- d) que / què: _____ vols _____ et regali per l'aniversari?
- e) se / sé: No _____ si ja _____ sap la veritat.
- f) pel / pèl: _____ que sembla se li va infectar un _____.
- g) sol / sòl: Aquest _____ necessita adob i molt de _____.
- h) son / són: _____ les onze i ja tinc _____.
- i) bens / béns: Entre els seus _____ figura un ramat de _____.
- j) si / sí: _____ que n'és d'estudiós, en Jaume. _____ no canvia, arribarà lluny.

32 Accentua els monosíl·labs subratllats quan sigui necessari:

- a) El mes de maig farem una sortida pel bosc.
- b) Tinc un pel al nas que m'està fent la guitza.
- c) Ja saps que pots venir a casa meva sempre que vulguis.
- d) Que dius que vols per berenar?
- e) Deu-n'hi-do quanta gent que hi ha tot i ser les deu.
- f) No se res mes de l'oferta laboral.
- g) Te fins a quarts de deu per entrar al teatre.
- h) Mon germà s'ha trencat el dit d'una ma.
- i) Si fa bo si que sortirem.
- j) Mes cosines volen anar a prendre el sol mes tard.

REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA

L'oració simple

Fixa't en la taula següent, que mostra la classificació de l'oració simple:

Oració	Simple (un verb)	Segons el subjecte	Personals	
			Impersonals	
		Segons el predicat	Atributives o copulatives	
			Predicatives	Transitives Intransitives

Oracions personals

Les **oracions personals** són aquelles que tenen subjecte. Aquest subjecte pot ser explícit o el·líptic.

- **Explícit**, és a dir, que apareix com un element més de l'oració.
En Pau menja.
Nosaltres treballem en una oficina d'atenció al públic.
- **El·líptic** o **elidit**, que no apareix perquè se sobreentén o perquè la forma del verb indica quin és.
Menjo.
Treballen de sol a sol.

Oracions impersonals

Les **oracions impersonals** no tenen subjecte.

- Construccions amb el verb *haver-hi*:
Hi ha un ocell al balcó.
Hi ha fruita a la nevera.
- Construccions amb els verbs *fer* i *ésser* del tipus següent:
Fa fred en aquest passadís.
Són dos quarts de tres.
- Construccions amb verbs meteorològics:
Demà nevarà.
Ja clareja.
- Construccions amb el pronom *es* que tenen un subjecte indefinit:
Es diu molt, això.
Es condueix agosaradament.

FIXA-T'HI

Hi ha oracions amb el subjecte dislocat, és a dir, que apareix després del predicat.

Ja arriba el tren.

Arribaran tard els nois.

FIXA-T'HI

També hi ha el subjecte pacient o passiu, que és el de les oracions passives. En aquestes oracions, el subjecte no és l'agent de l'acció, sinó que la pateix.

L'ordinador ha estat reparat pel tècnic.

COMPTE!

El verb *haver-hi* és invariable:

Hi ha uns ocells al balcó.

El verb

Irregularitats verbals

Presentem les irregularitats principals dels verbs organitzats per conjugacions.

Primera conjugació

Els verbs de la primera conjugació són els que acaben en *-ar*. Tots els verbs d'aquesta conjugació són regulars excepte els verbs *anar* i *estar*.

Irregularitats

- En alguns verbs la grafia final del radical varia en funció de la terminació:

c	} + o →	qu	} + e	<i>explico, explica, expliquem, expliquin</i>
ç		c		<i>començo, comença, comencem, comencin</i>
j		g		<i>menjo, menja, mengem, mengin</i>
g		gu		<i>rego, rega, reguem, reguin</i>
qu		qü		<i>adequo, adequa, adequem, adequin</i>
gu		gü		<i>enaiguo, enaigua, enaiguem, enaiguin</i>

- En els verbs acabats en *-ear*, *-iar*, *-oar*, *-uar*, porten dièresi les tres persones del singular i la 3a del plural del present de subjuntiu i la 2a del singular i la 3a del plural de l'imperatiu.

creï, creïs, creï, creïn, creï, creïn

estudiï, estudiïs, estudiï, estudiïn, estudiï, estudiïn

lloï, lloïs, lloï, lloïn, lloï, lloïn

suiï, suiïs, suiï, suiïn, suiï, suiïn

- Els únics verbs que presenten irregularitats són *anar* i *estar*.
 - El verb *anar* té diverses arrels: *vaig, anem*.
 - El verb *estar* presenta irregularitats en la 1a persona del present d'indicatiu (*estic*) i en les formes del present i de l'imperfet de subjuntiu (*estigui, estigués*) i de l'imperatiu (*estigues, estigueu*).

Segona conjugació

Els verbs de la segona conjugació acaben en *-er* o *-re* i segueixen els models *témer* i *perdre*.

La major part dels verbs d'aquesta conjugació són irregulars.

Els verbs *dir* i *dur* també pertanyen a la segona conjugació.

Irregularitats

- Els verbs *néixer*, *jeure* i *treure* alternen les vocals *a/e*.

Si la vocal de l'arrel és tònica, s'escriu *e*: *neixo, neixes, neix, jeia, jeies, jeia, tregui, treguis, tregui*.

Si la vocal de l'arrel és àtona, s'escriu *a*: *naixem, naixeu, jaiem, jaiem, traïem, traïeu*.

COMPTE!

En els verbs que segueixen el model de *estudiar*, quan hi ha dues *is* en contacte, la dièresi s'escriu en la segona *i*.

Les perífrasis verbals

Una **perífrasi verbal** és una forma verbal complexa constituïda per dos verbs que poden anar o no relacionats per una preposició.

Hem de treballar plegats. **Deuen ser** les quatre.

El primer verb s'anomena auxiliar i es limita a aportar un valor modal o aspectual. El segon verb és el principal, té un caràcter predicatiu i correspon a una forma verbal en infinitiu, gerundi o participi. Segons el verb principal, parlem de perífrasis d'infinitiu, de gerundi o de participi. Segons el verb auxiliar, les perífrasis es classifiquen en modals i aspectuals.

	Modal	Aspectual
Perífrasi d'infinitiu	<i>poder + infinitiu</i> <i>haver de + infinitiu</i> <i>deure + infinitiu</i> <i>gosar + infinitiu</i>	<i>començar / posar-se a + infinitiu</i> <i>acabar de / per + infinitiu</i> <i>venir a + infinitiu</i> <i>deixar / parlar de + infinitiu</i> <i>soler + infinitiu</i> <i>acostumar a + infinitiu</i> <i>tornar a + infinitiu</i>
Perífrasi de gerundi	–	<i>acabar + gerundi</i> <i>continuar / seguir + gerundi</i> <i>estar + gerundi</i> <i>anar + gerundi</i>
Perífrasi de participi	–	<i>tenir + participi</i>

Les perífrasis modals

Les perífrasis modals estan formades per un verb modal, que fa d'auxiliar, seguit del verb principal en infinitiu; aporten valors com l'obligació, la capacitat, la possibilitat, etc.

Perífrasis modals	Valor	Exemples
<i>saber + infinitiu</i>	Capacitat	<i>La Rita sabia fer les millors croquetes.</i>
<i>poder + infinitiu</i>	Possibilitat	Pots mirar el teu quadern.
<i>haver de + infinitiu</i>	Obligació	Ens haurien de creure .
<i>deure + infinitiu</i>	Probabilitat	Deuen ser infants.
<i>gosar (de) + infinitiu</i>	Atreviment	No goso (de) parlar-ne .

- Per indicar l'obligació amb valor impersonal, fem servir les perífrasis *haver-se de + infinitiu*, *caldre + infinitiu* o *caldre que + verb en subjuntiu*.
Has de llevar-te més d'hora.
Caldria repassar tota la feina que va fer.
Cal que vagis al gimnàs.
- No són correctes les formes *tenir que + infinitiu*, *haver-hi que + infinitiu* (*hi ha que + infinitiu*) i *ser precis que + infinitiu*.

L'oració simple

1 Classifica les oracions següents en personals o impersonals, segons el subjecte, i justifica la resposta:

- a) Demà nevarà? _____
- b) A Badalona hi ha el millor restaurant del món. _____
- c) La nena plora a la porta de l'escola. _____
- d) Formulen un desig. _____
- e) Hi ha tres alumnes nous a l'escola. _____

2 Classifica les oracions següents en copulatives o predicatives i justifica la resposta:

- a) Els alumnes estan impacients. _____
- b) La Mònica dibuixa. _____
- c) Vindré tard. _____
- d) Potser són família. _____
- e) La cançó va triomfar en el concert. _____
- f) La Sara és molt alta. _____
- g) Vols beure aigua? _____
- h) La Joana no s'assembla a la seva germana. _____

3 Indica si els verbs predicatius de les oracions següents són transitius o intransitius i justifica la resposta:

- a) Aquests enunciats plantegen molts dubtes. _____
- b) Llença els papers a la paperera. _____
- c) L'Elsa compra el diari. _____
- d) La Mariona dorm. _____
- e) Vaig escriure a en Lluç. _____
- f) No li peguis! _____
- g) Li trucaré ara. _____

4 Indica si els verbs d'aquestes oracions predicatives són reflexius o recíprocs i justifica la resposta:

- a) En Xavier i la Mercè es miren tota l'estona. _____
- b) La Carla es pentina. _____
- c) Ara fa mesos que no ens hem escrit. _____
- d) S'estimen cada dia. _____
- e) Sempre em dutxo abans d'anar a dormir. _____
- f) En Joan es vesteix sol cada dia. _____

El verb

Irregularitats verbals

39 Completa aquestes oracions amb la forma adient del verb que hi ha entre parèntesis:

- a) Els bessons de la Sandra _____ (*tocar*) l'oboè des que tenen cinc anys.
- b) No entris al cotxe fins que el banyador no _____ (*eixugar-se*).
- c) Si _____ (*sucar*, vosaltres) els fartons en l'orxata, el gust que hi trobareu serà exquisit.
- d) No ens _____ (*avançar*, nosaltres) als esdeveniments; esperem les notícies amb paciència.
- e) Quan ells _____ (*viatjar*) plegats, s'ho passen d'allò més bé. Ho haurien de fer més sovint.
- f) Quan anem al registre, ens _____ (*obligar*, ells / elles / vostès) a emplenar un tip de paperam burocràtic sense solta ni volta.
- g) Volen que la soprano _____ (*actuar*) dissabte al Liceu, malgrat que encara està ben refredada.
- h) Necessitem que els informàtics _____ (*adequar*) la seva metodologia de treball a la nova sucursal que obrirem a Xile.

40 Omple els buits amb la forma correcta del verb que hi ha entre parèntesis:

- a) Espavila't, que has estat _____ (*jeure*) tota la tarda!
- b) No ens _____ (*distreure*) ara, que aquest és un moment crític i cal estar pendent.
- c) Fa uns anys, tots els nadons _____ (*néixer*) a les llars.
- d) Ara que estàs desocupada, _____ (*treure*, futur) tot el feto de la teva habitació i faràs una bona endreça.
- e) L'avi no està gaire fi: s'ha passat més de dos dies _____ (*ajeure*) al llit.
- f) Si no _____ (*resoldre*, present) aquest malentès immediatament, haurem d'assumir-ne les conseqüències.

41 Escribeu la forma correcta del verb que hi ha entre parèntesis:

- a) Calia que l'Aleix _____ (*entendre*) la nostra posició abans de prendre una decisió.
- b) M'agradaria molt que _____ (*resoldre*) els vostres conflictes.
- c) Vull que _____ (*encendre*, tu) les espelmes del pastís just abans que jo surti de la cuina.
- d) L'Eva i en Carles m'han demanat que els _____ (*vendre*, nosaltres) l'apartament de l'Escala.
- e) Seria molt convenient que _____ (*conèixer*, vosaltres) les escoles de la zona abans de traslladar-vos a viure allà.
- f) Si tu _____ (*volar*) ajudar-me amb la feina que he d'entregar aquesta setmana, t'estaria ben agraïda.
- g) És convenient que _____ (*canviar*, tu) els llençols cada setmana.
- h) Si _____ (*tenir*, vosaltres) una miqueta de temps, podríeu fer esport tots els dies.

Les perífrasis verbals

59 Subratlla les perífrasis verbals d'aquestes oracions i indica de quin tipus són:

- a) Has de parlar més quan presentis el treball. _____
- b) Posa't a caminar d'una vegada! _____
- c) Hem de trencar els pinyons. _____
- d) Tenim acabades les obres. _____
- e) Estem a punt de començar a navegar. _____
- f) Cal semblar dignes. _____
- g) Solem caminar cada tarda. _____
- h) Continuen fugint d'estudi quan els demanes raons. _____

60 Subratlla les perífrasis verbals d'aquestes oracions i indica de quin tipus són:

- a) Continuem patint els efectes de l'huracà. _____
- b) Anava caient per la muntanya. _____
- c) Seguim confiant en les mesures de prevenció. _____
- d) Tornarem a creure en ell encara que ens hagi decebut. _____
- e) El fem a la nit i així al matí ja tenim l'esmorzar preparat. _____
- f) La Pepita ja deu ser a Andorra. _____
- g) Els monuments van deteriorant-se amb el pas del temps. _____
- h) Les croquetes de pernil ja estan fetes. _____

Les correlacions verbals

61 Omple els buits amb les formes adequades dels verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) Necessites que el professor et _____ (*donar*) una tasca concreta, i així no et _____ (*distreure*) tant.
- b) Els docents _____ (*recomanar*) que els alumnes _____ (*estudiar*) tant com puguin si volen aprovar l'examen.
- c) Si _____ (*callar*) quan et parlen, potser _____ (*entendre*) millor els conceptes que t'expliquen.
- d) Aquells qui _____ (*aprovar*) l'examen _____ (*accedir*) a la beca.
- e) Si els companys no _____ (*ser*) llestos, no us _____ (*presentar*) al concurs.
- f) Si no em _____ (*mentir*) com sempre, t' _____ (*estimar*) més.
- g) Les que _____ (*aconseguir*) la fita _____ (*tenir*) més oportunitats en el mercat laboral.
- h) Si _____ (*venir*), no t'ho _____ (*perdre*).

POSA'T A PROVA

Model de PAU 1

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions que us plantegem tot seguit.

Travessà el carrer de Lledó i la placeta de Sant Just i s'internà en un laberint de carrers tortuosos, de traçat capritxós. De tant en tant havia d'aplanar-se contra un mur per deixar pas a un carruatge o per evitar els coves regalimants dels peixaters, els quals amb els peus nus i fent equilibris entre la gent, duïen la mercaderia damunt del cap.

Continuà el seu camí fins a arribar a les obres d'obertura del nou carrer que el comte d'Espanya, anys abans, havia dedicat a la nefasta memòria de Ferran VII. Allí estigué aturat una estona contemplant les cases que es derruïen i les que, simultàniament, s'edificaven. Pensà que, en el futur, hauria de meditar sobre els possibles avenços de la construcció, car era evident que els mestres d'obres treballaven amb una rutina i, sobretot, amb uns mètodes del temps de la picor.

Desembocà al Pla de les Comèdies, on grups de menestrals i de pagesos comentaven els esdeveniments de la guerra carlina. Hi havia cecs **que** venien romanços, i unes dones espitregades oferien per dos xavos el retrat del general Mina i la litografia il·luminada del seu estómac devorat per un càncer.

Faltava poc per al migdia. El sol acariciava les façanes de les cases i l'empedrat de la Rambla de Santa Mònica. El cel era límpid i d'un blau transparent. En un esforç titànic, l'«àurea picuda», en la seva rigidesa, maldava per entonar el seu cant irresistible en homenatge al cavaller de Montpalau, però l'acústica no era favorable i la gent, a part de les cançons de moda de significació política, només es complaïa a escoltar els aires de la *Fattucchiera*, de Vicenç Cuyàs, jove de vint-i-un anys, que moria tristament, el dia i a l'hora mateixa en **què** la seva òpera era aplaudida amb deliri al Principal.

Romangué un moment entristit i pensarós. Recordà com, no sabia on, havia llegit que els elegits dels déus morien joves. Però l'espectacle, ni que fos «in mente», de la joventut sacrificada el deprimia. Procurà derivar els seus pensaments devers el camp preferit i considerà com era de llarg encara el camí, i dificultós, per a assolir la completa classificació de les espècies animals. Si, almenys, el règim del país fos estable i els servils no s'entestesin a fer triomfar la reacció i la intolerància. Se sentí, de sobte, inflammat per les seves conviccions liberals.

Havia arribat al Baluard de les Puces. A la caserna de les Drassanes, una mica més amunt, la tropa maniobrava i, pel seu aspecte i per les precaucions que prenia la guarda, alguna cosa no marxava com calia a la ciutat. Els soldats duïen uns uniformes de color blau i vermell, amb cartutxeres de cuir pintat de blanc, i capells altíssims. Cada dos per tres hi havia revoltes i bullangues, execucions o assassinats. El país estava en plena efervescència. Encara hi havia runes i edificis ennegrits de llavors de la crema. El poble baix cantava:

Van sortir sis toros.	Això fou la causa
Tots van ser dolents.	de cremar els convents.

Es recolzà a la balustrada i mirà la mar encalmada. Hi havia sis vaixells, un dels quals enarborava pavelló britànic. Passà una «gavinis comunis» xisclant, en vol rasant. Es va fer un silenci perfecte. Allà dalt, a Montjuïc, hi tremolava la bandera. Es feren uns acords arravatadors, però inaudibles, absolutament inexistents. Apareixia la imatge de Riego, i l'himne, i la Constitució del 1812. Es veia els carlins i la Ciutadella, i el general O'Donnell caient damunt de les llambordes amb la sang que fluïa, lenta i absurda. Fluïa i es vessava a les llambordes. Passaven els milicians i les cançons patriòtiques i es cridaven visques a la reina. Volaven «gavinis comunis» i «avutarda gèminis», la d'espècie indeterminada, xisclant, movent les ales damunt els pòrtics d'En Xifré, acabats d'estrenar.

JOAN PERUCHO: *Les històries naturals*. Edicions 62.

1. Comprensió lectora [4 punts en total]

1.1. Després de llegir atentament el text anterior, indiqueu si les afirmacions següents són vertaderes o falses. [0,5 punts. Per cada resposta errònia es descomptaran 0,1 punts; per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte.]

	Vertadera	Falsa
a) El que explica el narrador s'esdevé al capvespre.	☐	☐
b) El protagonista travessa uns carrers sinuosos.	☐	☐
c) El compte d'Espanya, anys abans, havia dedicat un carrer a la memòria de Ferran VI.	☐	☐
d) El seu camí desembocà al Pla de les Comèdies.	☐	☐
e) El personatge se sent content i no enyora el temps passat.	☐	☐

1.2. Trobeu en el text els cinc mots o expressions que poden funcionar com a sinònims dels mots següents. [0,5 punts]

- a) Funesta, perniciosa:
- b) Reflexionar, discórrer:
- c) Sinuosos, serpentejants:
- d) Previsions, reserves:
- e) Colossal, gegantí:

1.3. Escriviu el referent dels pronoms següents, marcats en negreta en el text. [0,5 punts]

a) «Hi havia cecs **que** venien romanços, i unes dones espitregades oferien per dos xavos el retrat del general Mina»:

b) «[...] el dia i a l'hora mateixa en **què** la seva òpera era aplaudida amb deliri al Principal»:

1.4. Expliqueu, en un màxim de cinquanta mots, què vol dir aquest fragment subratllat al text. [0,5 punts]

El país estava en plena efervescència.

1.5. Resoleu DUES de les tres qüestions següents, relatives a les lectures obligatòries d'aquest curs.

1.5.1. En un màxim de cinquanta mots, expliqueu què simbolitza el crit final d'en Manelic, «He mort el llop», que tanca l'obra *Terra baixa*, d'Àngel Guimerà. [1 punt]

1.5.2. Indiqueu si les afirmacions següents, relatives a l'obra *Terra baixa*, d'Àngel Guimerà, són vertaderes o falses. [1 punt. Per cada resposta errònia es descomptaran 0,2 punts; per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte.]

	Vertadera	Falsa
a) El primer acte s'obre amb en Xeixa i les Perdigones, que garbellen blat al molí.	☐	☐
b) En Manel, l'ermità, és qui concerta el matrimoni entre en Manelic i la Marta.	☐	☐
c) La Marta pensa que en Manelic sap l'autèntica naturalesa del seu matrimoni.	☐	☐
d) Al poble tots malparlen de la Marta.	☐	☐
e) En Manelic intenta fugir cap a la terra alta al final de l'acte II.	☐	☐

1.5.3. Indiqueu si les afirmacions següents, relatives a l'obra *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda, són vertaderes o falses. [1 punt. Per cada resposta errònia es descomptaran 0,2 punts; per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte.]

	Vertadera	Falsa
a) El dia del casament de la Sofia es deixa entreveure l'atracció que senten l'un envers l'altre, la Teresa i el notari Riera.	☐	☐
b) Quan la Sofia sap que l'Eladi té una filla, decideix que aquesta serà la filla que ella no ha tingut.	☐	☐
c) L'Eladi estimava en Jaume per damunt de tots els seus fills perquè era el més feble i malaltís.	☐	☐
d) Les arracades que porta l'Armanda i que li fan mal quan se les posa són un record d'amor.	☐	☐
e) En Salvador Valldaura pensa que l'Eladi és un mediocre.	☐	☐

2. Expressió escrita [3 punts en total]

2.1. Reescriu el fragment següent del text canviant els temps verbals de passat a formes de condicional. La redacció resultant ha de contenir tota la informació inclosa en el fragment. Subratlleu en els dos textos les formes verbals que modifiqueu. [1 punt]

«Continuà el seu camí fins a arribar a les obres d'obertura del nou carrer que el comte d'Espanya, anys abans, havia dedicat a la nefasta memòria de Ferran VII. Allí estigué aturat una estona contemplant les cases que es derruïen i les que, simultàniament, s'edificaven. Pensà que, en el futur, hauria de meditar sobre els possibles avenços de la construcció.»

2.2. En el fragment es descriu un passeig. Feu una descripció, mitjançant un text ben estructurat, de cent vint-i-cinc a cent cinquanta paraules, d'un paisatge que conegueu o d'un que us imagineu tal com us agradaria que fos recordat. [2 punts]

3. Reflexió lingüística [3 punts en total]

3.1. Indiqueu l'anàlisi correcta dels pronoms, les oracions o els sintagmes subratllats. [1 punt. Per cada resposta errònia es descomptaran 0,2 punts; per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte.]

3.1.1. Hi havia cecs que venien romanços, i unes dones espitregades oferien per dos xavos el retrat del general Mina [...].

- oració simple passiva pronominal o reflexa
- oració simple predicativa intransitiva
- oració simple impersonal
- oració simple predicativa transitiva

3.1.2. Romangué un moment entristit i pensarós.

- complement predicatiu
- complement o objecte directe
- complement del nom
- complement circumstancial (o adjunt)

3.1.3. El cel era límpid i d'un blau transparent.

- atribut
- complement d'adjectiu
- complement o objecte indirecte
- complement del nom

3.1.4. Allí estigué aturat una estona contemplant les cases que es derruïen i les que, simultàniament, s'edificaven.

- oració subordinada substantiva de subjecte
- oració subordinada substantiva de complement o objecte directe
- oració subordinada substantiva de complement de règim (o preposicional)
- oració subordinada adjectiva o de relatiu de complement del nom

3.1.5. Allà dalt, a Montjuïc, hi tremolava la bandera.

- complement predicatiu
- atribut
- complement o objecte indirecte
- complement circumstancial (o adjunt)

3.2. Completeu les oracions següents amb la forma correcta de les dues que hi ha entre parèntesis. [0,5 punts]

- a) — _____ vols que compri per fer el dinar?
— Una mica de mongeta tendra, _____ la farem bullida. (*què / que*)
- b) — Has pogut llegir aquell poemari _____ llarg?
— Certament, i m'ha agradat _____ que acabo de comprar l'últim que va publicar. (*tant / tan*)
- c) — Diuen que _____ demà a l'hora del berenar plourà.
— No _____, és impossible! (*potser / pot ser*)
- d) — No vull fruita _____ un gelat.
— Agafa'l, _____ te'n quedaràs sense. (*si no / sinó*)
- e) No soc _____ àgil. Si ho fos una mica, no hauria dit _____. (*gens / res*)

3.3. Completeu les oracions següents amb la forma verbal correcta del verb que hi ha entre parèntesis. [0,5 punts]

- a) No em parlis així. No et _____ (*consentir*) aquest to.
- b) La seva situació econòmica l'havia _____ (*empènyer*) a canviar continuament de ciutat.
- c) Separaré la teva roba neta de la meva bruta per tal que no es _____. (*confondre*).
- d) Noèlia, has estat _____ (*jeure*) tot el dia. Podries llevar-te i parar taula, almenys.
- e) Si s'organitzés millor, _____ (*treure*) molt més profit del seu temps.

3.4. Subratlleu en el text següent NOMÉS les cinc grafies que corresponen al so palatal fricatiu sonor [ʒ] o, en algunes varietats dialectals, a l'africat [dʒ]. [0,5 punts]

Vaig anar a veure el meu amic Jan a Sanahuja. Allà hi té un jardí preciós. Per a mi va ser un bàlsam màgic, quina joia!

3.5. Completeu les oracions següents amb els verbs, els substantius o els adjectius adequats, derivats dels mots que hi ha entre parèntesis. [0,5 punts]

- a) No m'enganyis! No vas dir res i et vas _____ la comissió de l'últim pis que va vendre. (*butxaca*)
- b) Dels farts de treballar va acabar _____ al cap d'un any. (*malalt*)
- c) Ahir vaig _____ la prestatgeria del passadís. (*vernís*)
- d) A l'habitació hi havia una _____ on dormien els dos infants. (*llit*)
- e) Quan eres petita eres molt _____. (*plorar*)